

Sygn. akt III AUa 527/14

WYROK

W IMIENIU RZECZYPOSPOLITEJ POLSKIEJ

Dnia 20 sierpnia 2014 r.

Sąd Apelacyjny w Lublinie III Wydział Pracy i Ubezpieczeń Społecznych

w składzie:

Przewodniczący - Sędzia	SA Elżbieta Czaja
Sędziowie:	SA Bogdan Świerk SA Elżbieta Gawda (spr.)
Protokolant: protokolant sądowy Katarzyna Sugier	

po rozpoznaniu w dniu 20 sierpnia 2014 r. w Lublinie

sprawy J. J.

przeciwko Zakładowi Ubezpieczeń Społecznych Oddziałowi w S.

o prawo do odsetek

na skutek apelacji Zakładu Ubezpieczeń Społecznych Oddziału w S.

od wyroku Sądu Okręgowego w Siedlcach

z dnia 8 maja 2014 r. sygn. akt IV U 928/13

oddala apelację.

III AUa 527/14

UZASADNIENIE

Wyrokiem z dnia 8 maja 2014 r. Sąd Okręgowy w Siedlcach zmienił decyzję pozwanego Zakładu Ubezpieczeń Społecznych Oddziału w S. i ustalił J. J. prawo do odsetek za opóźnienie w wypłacie emerytury za okres od 1 czerwca 2011 r. do 31 marca 2013 r., płatnych od każdej miesięcznej kwoty świadczenia w powyższym okresie, od dnia następnego po dniu płatności do dnia 26 marca 2013 r.

Sąd Okręgowy oparł swoje rozstrzygnięcie na następujących ustaleniach i rozważaniach prawnych:

W dniu 18 sierpnia 2004 r. J. J. wystąpił do organu rentowego z wnioskiem o emeryturę. Do wniosku ubezpieczony załączył m.in. kopię zaświadczenia Zespołu Szkół (...) w S. z 16 października 2003 r. wskazującego okresy zatrudnienia na stanowisku nauczyciela w niepełnym wymiarze czasu pracy oraz zaświadczenie tej samej szkoły z 22 stycznia 2004 r. wskazujące okres pełnienia przez ubezpieczonego funkcji kierownika Gospodarstwa (...) działającego w ramach

Zespołu Szkół. Decyzją z 7 września 2004 r. organ rentowy przyznał ubezpieczonemu tzw. emeryturę nauczycielską od 1 września 2004 r. tj. od dnia ustania zatrudnienia.

W dniu (...)ubezpieczony ukończył 60-ty rok życia a w dniu 31 marca 2011 r. wystąpił do organu rentowego z wnioskiem o emeryturę z tytułu pracy w szczególnych warunkach. Decyzją z 10 maja 2011 r. organ rentowy odmówił ubezpieczonemu przyznania emerytury wskazując, że do 1 stycznia 1999 r. ubezpieczony nie osiągnął 15-letniego stażu pracy w szczególnych warunkach. Pozwany podniósł, że do okresu takiej pracy nie zaliczono zatrudnienia od 1 września 1982 r. do 18 kwietnia 1993 r. w Zespole Szkół (...) w S., gdyż było to zatrudnienie w niepełnym wymiarze czasu pracy.

W dalszej kolejności w dniu 12 maja 2011 r. organ rentowy wznowił z urzędu postępowanie w sprawie emerytury przyznanej ubezpieczonemu decyzją z 7 września 2004 r. Decyzją z 19 maja 2011 r. organ rentowy, działając na podstawie art.114 ust.1 i ust.1a ustawy o emeryturach i rentach z Funduszu Ubezpieczeń Społecznych w zw. z art.151 § 1 kpa oraz na podstawie art.88 ust.1 ustawy Karta Nauczyciela - po pierwsze uchylił decyzję z 7 września 2004 r. przyznającą ubezpieczonemu emeryturę od 1września 2004 r., a po drugie odmówił ubezpieczonemu prawa do emerytury nauczycielskiej.

W związku z odwołaniem się ubezpieczonego od powyższych decyzji z 19 maja 2011r. i 20 maja 2011r. Sąd Okręgowy w Siedlcach zmienił decyzję organu rentowego z 19 maja 2011r. i ustalił, że ubezpieczony J. J. uprawniony jest do emerytury nauczycielskiej od 1 września 2004 r., a także zmienił decyzję organu rentowego z 20 maja 2011r. i ustalił, że ubezpieczony uprawniony jest do pobierania emerytury nauczycielskiej od 1 czerwca 2011 r. W uzasadnieniu powyższego wyroku Sąd wyraził przekonanie, że organ rentowy od początku postępowania o emeryturę nauczycielską dysponował dokumentami pozwalającymi na ustalenie, czy ubezpieczony spełnia przesłanki do emerytury nauczycielskiej, dlatego nie miał podstaw, aby w trybie art.114 ust.1 i ust.1a ustawy o emeryturach i rentach z Funduszu Ubezpieczeń Społecznych uchylić decyzję z 7 września 2004 r. o przyznaniu ubezpieczonemu emerytury nauczycielskiej i odmówić prawa do tego świadczenia, mimo że – jak wskazał Sąd Okręgowy – analiza dowodów z dokumentów prowadzi do wniosku, że w latach 1982-1993 z uwagi na pełnienie funkcji dyrektora Gospodarstwa (...) ubezpieczony nie pracował jako nauczyciel w pełnym wymiarze czasu pracy. W sprawie nie pojawiły się żadne nowe dokumenty, ani nie ujawniono okoliczności nieznanych wcześniej, a mających wpływ na ustalenie prawa do emerytury.

Wyrokiem z dnia 6 lutego 2013 r. Sąd Apelacyjny w Lublinie oddalił apelację organu rentowego od powyższego wyroku. Sąd Apelacyjny podzielił całość ustaleń faktycznych oraz ocenę prawną Sądu pierwszej instancji.

Odpis powyższego wyroku Sądu Apelacyjnego w Lublinie wpłynął do organu rentowego w dniu 19 marca 2013 r. W dniu 21 marca 2013 r., w wykonaniu prawomocnego wyroku, organ rentowy wydał decyzję o przeliczeniu od 1 czerwca 2011 r. emerytury ubezpieczonego i o wypłacie tego świadczenia za okres od 1 czerwca 2011 r. do 31 marca 2013 r. W dniu 27 marca 2011 r. kwota emerytury za powyższy okres została przekazana na konto ubezpieczonego.

W dniu 16 maja 2013r. wpłynął do organu rentowego wniosek ubezpieczonego o wypłatę odsetek ustawowych z tytułu opóźnienia w wypłacie świadczenia emerytalnego za okres od 1 czerwca 2011 r. do 31 marca 2013 r.

Zaskarżoną decyzją z 29 maja 2013 r. organ rentowy odmówił ubezpieczonemu prawa do wypłaty odsetek.

W oparciu o poczynione ustalenia Sąd Okręgowy uwzględnił odwołanie, przywołując przepisy ustawy z dnia 13 października 1998 r. o systemie ubezpieczeń społecznych (Dz. U. z 2013r., poz.1442). Zgodnie z art. 85 ust.1 jeżeli Zakład – w terminach przewidzianych w przepisach określających zasady przyznawania i wypłacania świadczeń pieniężnych z ubezpieczeń społecznych lub świadczeń zleconych do wypłaty na mocy odrębnych przepisów – nie ustalił prawa do świadczenia lub nie wypłacił tego świadczenia, jest obowiązany do wypłaty odsetek od tego świadczenia w wysokości odsetek ustawowych określonych przepisami prawa cywilnego, przy czym nie dotyczy to przypadku, gdy opóźnienie w przyznaniu lub wypłaceniu świadczenia jest następstwem okoliczności, za które Zakład nie ponosi odpowiedzialności.

W sprawie niesporne jest, że emerytura należna ubezpieczonemu za okres od 1 czerwca 2011r. do 31 marca 2013r. nie została mu wypłacona w terminie. Z akt emerytalnych ubezpieczonego wynika, że termin płatności emerytury upływa każdego 5. dnia miesiąca. Tymczasem świadczenie emerytalne za w/w okres zostało wypłacone ubezpieczonemu łącznie za cały okres w dniu 27 marca 2013 r. W ocenie Sądu Okręgowego analiza stanu faktycznego sprawy prowadzi do wniosku, że opóźnienie w wypłacie świadczenia nie było następstwem okoliczności, za które Zakład Ubezpieczeń Społecznych nie ponosi odpowiedzialności. Przeciwnie, uzasadnione jest stwierdzenie, że przyczyną tego stanu rzeczy było nieprawidłowe działanie organu rentowego.

W uzasadnieniu zaskarżonej decyzji organ rentowy wskazał, że brak jest podstaw do wypłaty odsetek za opóźnienie w wypłacie emerytury, gdyż decyzja o przeliczeniu emerytury ubezpieczonego i wypłacie jej za okres od 1 czerwca 2011r. do 31 marca 2013r. została wydana w dniu 21 marca 2013 r. ,tj. w terminie 30 dni od wyjaśnienia ostatniej okoliczności, za którą uznać należy dzień wpływu do organu rentowego wyroku Sądu Apelacyjnego w Lublinie z 6 lutego 2013 r. oddalającego apelację organu od wyroku tut. Sądu z 18 października 2012r. zmieniającego decyzje organu rentowego z 19 maja 2011 r. i 20 maja 2011 r. i ustalającego, że ubezpieczony ma prawo do emerytury nauczycielskiej od 1 września 2004 r. i prawo do wypłaty tego świadczenia od 1 czerwca 2011 r. Organ rentowy wskazał w tym zakresie na dyspozycję przepisu art.118 ust.1 i 1a ustawy o emeryturach i rentach z Funduszu Ubezpieczeń Społecznych.

W ocenie Sądu Okręgowego nie można zgodzić się z organem rentowym, że fakt zachowania 30-dniowego terminu, o którym mowa w cyt. przepisie świadczy o tym, że organ rentowy nie ponosi odpowiedzialności za opóźnienie w wypłacie świadczenia. W swojej argumentacji organ rentowy pomija bowiem całkowicie ocenę zasadności wydania decyzji z 19 maja 2011 r. i 20 maja 2011 r. przedstawioną przez Sąd Okręgowy w Siedlcach w uzasadnieniu wyroku z 18 października 2012 r., a także ocenę Sądu Apelacyjnego w Lublinie przedstawioną w uzasadnieniu wyroku z 6 lutego 2013 r. oddalającego apelację od wyroku Sądu pierwszej instancji. Tymczasem, jak wynika z przedstawionych wyżej ustaleń faktycznych, oba Sądy zakwestionowały zasadność wydania przez organ rentowy decyzji z 19 maja 2011 r. (i w konsekwencji również decyzji z 20 maja 2011r. wstrzymującej wypłatę świadczenia), w której organ rentowy stwierdził, że ubezpieczony nie spełnia przesłanek do emerytury nauczycielskiej, którą pobierał od 1 września 2004 r. W ocenie obu Sądów brak było przesłanek do wydania wskazanej decyzji w trybie przepisu art.114 ust.1 i obowiązującego jeszcze wówczas art.114 ust. 1a cyt. ustawy o emeryturach i rentach z Funduszu Ubezpieczeń Społecznych, gdyż – wbrew twierdzeniom organu zawartym w uzasadnieniu decyzji z 19 maja 2011r. - w sprawie nie zostały przedłożone żadne nowe dowody, ani nie ujawniono okoliczności, które istniałyby przed wydaniem decyzji, a które miałyby wpływ na prawo do świadczenia.

Sąd Okręgowy zważył, że już w dacie podejmowania decyzji z 7 września 2004 r. organ rentowy dysponował dowodami pozwalającymi na poczynienie prawidłowych ustaleń co do spełnienia przez ubezpieczonego przesłanek do emerytury nauczycielskiej i tylko z przyczyn leżących po stronie pozwanego, który zaniechał postępowania wyjaśniającego i należytej oceny przedłożonych dowodów, doszło do wydania decyzji o przyznaniu emerytury, mimo że dowody nie dawały jasných podstaw do ustalenia, że ubezpieczony spełnia przesłanki do tego świadczenia. Skoro zatem organ rentowy błędnie stosując przepis art.114 ustawy o emeryturach i rentach z Funduszu Ubezpieczeń Społecznych zmienił decyzję przyznającą uprzednio ubezpieczonemu prawo do emerytury (usiłując naprawić wcześniejsze błędy w ocenie materiału dowodowego), to niczym nieuzasadnione jest jego obecne twierdzenie, że nie ponosi on odpowiedzialności za opóźnienie w wypłacie świadczenia. W konsekwencji powyższego, wyrok Sądu Apelacyjnego w Lublinie z 6 lutego 2013 r. nie stanowił w istocie wyjaśnienia ostatniej okoliczności niezbędnej do wydania decyzji i moment wpływu tego wyroku do organu rentowego nie stanowi daty, od której w myśl art.118 ust.1 i 1a ustawy należy ustalać dochowanie przez organ rentowy terminu do wypłaty świadczenia.

Sąd Okręgowy podzielił stanowisko odwołującego się, że brak orzeczenia przez Sąd na podstawie art.118 ust.1a o odpowiedzialności organu rentowego za nieustalenie ostatniej okoliczności niezbędnej do wydania decyzji, nie pozbawia ubezpieczonego prawa do odsetek za opóźnienie w wypłacie świadczenia. Na stanowisku takim stanął Sąd Najwyższy w uchwale z 24 marca 2011r. w sprawie I UZP 2/11 (OSNP 2011/19-20/255) przywołanej przez ubezpieczonego w odwołaniu. W takim samym duchu wypowiedziały się również sądy powszechne (por. m.in. wyrok

Sądu Apelacyjnego w Gdańsku z 9 maja 2013r. w sprawie III AUa 1700/12, Lex nr 1322434). Sąd Okręgowy w całości podziela te poglądy.

Sąd Okręgowy wskazał nadto, że bez wpływu na jego ocenę pozostaje fakt, że w dacie wydania przez organ rentowy decyzji z 19 maja 2011 r. i 20 maja 2011 r. obowiązywał (uznany następnie za niekonstytucyjny) przepis art.114 ust.1a ustawy o emeryturach i rentach z Funduszu Ubezpieczeń Społecznych. Przepis ten przestał obowiązywać - czyli nie może być stosowany - od 8 marca 2012 r., ale skutki tego wyroku rozciągają się na okres wcześniejszy.

Mając powyższe na uwadze Sąd Okręgowy na mocy art. 477¹⁴ § 2 k.p.c. zmienił zaskarżoną decyzję.

Apelację od powyższego wyroku złożył pozwany organ rentowy zaskarżając wyrok w całości i zarzucając:

- 1) naruszenie prawa materialnego tj. art. 85 ust. 1 cyt. ustawy o systemie ubezpieczeń społecznych w zw. z art. 118 ust. 1 cyt. ustawy o emeryturach i rentach z Funduszu Ubezpieczeń Społecznych poprzez błędną wykładnię tych przepisów;
- 1) naruszenie prawa materialnego tj. art. 118 ust. 1a cyt. ustawy o emeryturach i rentach z Funduszu Ubezpieczeń Społecznych poprzez jego niezastosowanie.

Wskazując na powyższe zarzuty pozwany wnosił o zmianę zaskarżonego wyroku i oddalenie odwołania.

Apelujący uzasadnił, że treść art. 85 ust. 1 cyt. ustawy o systemie ubezpieczeń społecznych wskazuje, że zobowiązanie organu rentowego do zapłaty odsetek wymaga ustalenia czy opóźnienie w wypłacie świadczenia jest następstwem okoliczności, za które odpowiada organ rentowy. Organ ten nie jest zobowiązany do wypłaty odsetek gdy opóźnienie w ustaleniu prawa do świadczenia jest skutkiem innych przyczyn, niezależnych od organu rentowego.

Organ odwoławczy nie orzekł o odpowiedzialności organu rentowego za nieustalenie ostatniej okoliczności niezbędnej do wydania decyzji, dlatego nie można się zgodzić z zaskarżonym wyrokiem, przyjmującym tę odpowiedzialność. Wyrok Sądu Apelacyjnego w Lublinie wpłynął do organu rentowego w dniu 19 marca 2013 r., zatem 30-dniowy termin do wydania decyzji upływał w dniu 18 kwietnia 2013 r. Organ rentowy wykonał wyrok w dniu 20 marca 2013 r. a w dniu 27 marca 2013 r. wypłacił wnioskodawcy świadczenie, zatem dochował przewidzianego prawem terminu. Nadto pozwany wydał decyzje w trybie art. 114 ust. 1a cyt. ustawy o emeryturach i rentach z Funduszu Ubezpieczeń Społecznych, który został uznany za niezgodny z Konstytucją dopiero wskutek wyroku Trybunału konstytucyjnego z dnia 28 lutego 2012 r., a utracił moc z dniem 8 marca 2012 r. Powyższe nie pozwala na przypisanie odpowiedzialności organowi rentowemu, który mógł ponownie ustalić prawo do świadczenia w ramach odmiennej oceny przedłożonych dowodów.

Z tych względów pozwany uznawał apelację za uzasadnioną.

W odpowiedzi na apelację wnioskodawca wnosił o jej oddalenie podnosząc, że nie budzi wątpliwości, iż organ rentowy ponosi odpowiedzialność za nieustalenie okoliczności niezbędnej do wypłaty świadczenia. Pozwany dokonał błędnej wykładni przepisów zatem ubezpieczonemu należą się odsetki od niewypłaconego świadczenia.

Opierając się na ustaleniach faktycznych jak i rozważaniach prawnych poczynionych przez Sąd I instancji **Sąd Apelacyjny zważył co następuje:**

Apelacja jest bezzasadna i podlega oddaleniu. Sąd Okręgowy dokonał prawidłowych ustaleń i wydał trafne, odpowiadające prawu rozstrzygnięcie. Sąd Apelacyjny akceptuje w całości ustalenia faktyczne dokonane przez Sąd pierwszej instancji jak i poczynione przez ten Sąd wywody prawne, zatem nie zachodzi konieczność ich powtarzania (por. wyrok Sądu Najwyższego z dnia 8 października 1998 r. II CKN 923/97, OSNC 1999/3/60).

Zarzuty apelacji dotyczące naruszenia prawa materialnego nie są trafne.

W świetle powołanego w apelacji art. 85 ust. 1 cyt. ustawy o systemie ubezpieczeń społecznych jeżeli Zakład - w terminach przewidzianych w przepisach określających zasady przyznawania i wypłacania świadczeń pieniężnych z ubezpieczeń społecznych lub świadczeń zleconych do wypłaty na mocy odrębnych przepisów albo umów międzynarodowych - nie ustalił prawa do świadczenia lub nie wypłacił tego świadczenia, jest obowiązany do wypłaty odsetek od tego świadczenia w wysokości odsetek ustawowych określonych przepisami prawa cywilnego. Nie dotyczy to przypadku, gdy opóźnienie w przyznaniu lub wypłaceniu świadczenia jest następstwem okoliczności, za które Zakład nie ponosi odpowiedzialności.

Słusznie Sąd Okręgowy zważył, że w sprawie niniejszej nie zachodzi okoliczność uwalniająca organ rentowy od obowiązku zapłaty odsetek. W dacie ustalania wnioskodawcy prawa do emerytury pozwany dysponował pełną dokumentacją, pozwalającą na dokonanie prawidłowej oceny przesłanek nabycia prawa do świadczenia. Z oceny przeprowadzonej przez Sąd Okręgowy w Siedlcach a następnie Sąd Apelacyjny w Lublinie, dokonanej w sprawie III AUa 1153/12, wynikało, że prawo do emerytury zostało ustalone wnioskodawcy na skutek błędu organu rentowego. Błędu tego nie można było naprawić ani na podstawie nieobowiązującego już art. 114 ust. 1a cyt. ustawy o emeryturach i rentach z Funduszu Ubezpieczeń Społecznych ani też na podstawie art. 114 ust. 1 tej ustawy, o czym przesądził Sąd Apelacyjny w Lublinie w wyroku z dnia 6 lutego 2013 r., wydanym w sprawie III AUa 1153/12. Zważyć należy, iż przy wydaniu decyzji z dnia 19 maja 2011 r., uchylającej decyzję z dnia 7 września 2004 r. i odmawiającej prawa do emerytury nauczycielskiej pozwany powołał dwie podstawy prawne tj. art. 114 ust. 1 i art. 114 ust. 1a cyt. ustawy. Jak wynika z wywodów Sądu Apelacyjnego w sprawie III AUa 1153/12 żaden z tych przepisów nie dawał podstawy do ponownego rozpoznania wniosku o emeryturę nauczycielską i odmowy ustalenia tego prawa.

W ocenie Sądu Apelacyjnego Sąd I instancji prawidłowo zważył, że w tej sytuacji to nie wyrok Sądu Apelacyjnego w Lublinie z dnia 6 lutego 2013 r. stanowił wyjaśnienie ostatniej okoliczności niezbędnej do wydania decyzji. Prawidłowa interpretacja art. 114 ust. 1 cyt. ustawy winna prowadzić do wniosku, że nie jest możliwe wzruszenie decyzji ustalającej prawo do emerytury, skoro w dacie jej wydania pozwany dysponował pełną dokumentacją pozwalającą na wydanie prawidłowej decyzji. W tej sytuacji wydanie w terminie 30 dni od daty wpływu wyroku, decyzji wyrównującej wstrzymane świadczenie nie oznacza, że pozwany nie ma obowiązku wypłaty odsetek. Oczywisty brak podstaw do wznowienia postępowania w trybie art. 114 cyt. ustawy oznacza, że pozwany ma obowiązek wypłaty odsetek za okres bezzasadnego wstrzymania wypłaty emerytury.

Jak słusznie zważył Sąd Okręgowy rozstrzygnięciu o odsetkach nie stoi na przeszkodzie fakt, że w sprawie III AUa 1153/12 nie została stwierdzona odpowiedzialność organu rentowego za bezzasadne wstrzymanie wypłaty świadczenia. Rozstrzygnięcie o powyższym oznaczałoby pewność co do wypłaty odsetek, zaś jego brak pozostawił otwartą kwestię ich wypłaty. Sąd Apelacyjny podziela w pełni pogląd Sądu Najwyższego przytoczony w uzasadnieniu zaskarżonego wyroku, że brak orzeczenia organu odwoławczego o odpowiedzialności organu rentowego za nieustalenie ostatniej okoliczności niezbędnej do wydania decyzji, o którym mowa w art. 118 ust. 1a cyt. ustawy nie pozbawia ubezpieczonego prawa do odsetek za opóźnienie w wypłacie świadczenia.

Mając powyższe względy na uwadze Sąd Apelacyjny oddalił apelację pozwanego jako bezzasadną w trybie art. 385 k.p.c.